

Ion-Ovidiu Pânișoară,
Marin Manolescu (coordonatori)

SORUL
LCCES

Pedagogia învățământului primar și preșcolar

POLIROM

L 25805(1)

Ion-Ovidiu Pânișoară,
Marin Manolescu (coordonatori)

Pedagogia învățământului primar și preșcolar

C-286189$

286189
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECA 2

POLIROM
2019

Cuprins

Prezentarea autorilor 19
Cuvânt-înainte 27

Partea I

Fundamente şi curriculum educaţional

Capitolul 1. Problematica educaţiei şi învăţământului în societatea contemporană. Provocări şi perspective (*Diana Csorba*) 31

1.1. Direcţii şi tendinţe de modernizare a educaţiei şi învăţământului pe plan mondial 31
1.2. Responsabilitatea socială a şcolii – educaţia în societatea cunoaşterii 39
1.3. Cum să regândim educaţia? Educaţie în schimbare – o educaţie pentru schimbare. Provocări şi perspective 41
Teme de reflecţie 46
Bibliografie 47

Capitolul 2. Statutul epistemic al pedagogiei (*Sorin Cristea*) 50

2.1. Educaţia, obiectul de studiu specific pedagogiei 50
2.1.1. Teoria generală a educaţiei (Fundamentele pedagogiei) 51
2.1.2. Teoria şi metodologia instruirii/Teoria generală a instruirii (Didactica generală) 52
2.1.3. Teoria şi metodologia curriculumului/ Teoria generală a curriculumului 53
2.2. Normativitatea specifică pedagogiei 54
2.3. Metodologia de cercetare specifică pedagogiei 55
2.4. Clasificarea ştiinţelor pedagogice/educaţiei 55
Teme de reflecţie 60
Bibliografie 60

Capitolul 3. Sistemul de învăţământ din România (*Cornelia Ştefănescu*) 62

3.1. Delimitarea şi circumscrierea sistemului de educaţie/sistemului de învăţământ 62
3.1.1. Sistemul de educaţie 62
3.1.2. Sistemul de învăţământ 63
3.2. Funcţiile sistemului de învăţământ 64
3.3. Structura sistemului de învăţământ 66

3.4. Evoluţia sistemului de învăţământ din România 68
3.4.1. Constituirea sistemului modern de învăţământ (1864-1918) 68
3.4.2. Realizarea sistemului de învăţământ naţional unitar (1918-1948) 69
3.4.3. Implementarea unor forme străine în structurile tradiţionale româneşti (1948-1990) 69
3.4.4. Perioada de reformă (după 1990) 71
3.4.5. Structura sistemului actual de învăţământ 73
3.4.6. Educaţia timpurie în sistemul de învăţământ românesc 76
3.4.7. Învăţământul primar 78
3.4.8. Învăţământul secundar 78
3.4.8.1. Învăţământul secundar inferior (ciclul gimnazial) 78
3.4.8.2. Învăţământul secundar superior 79
3.4.8.3. Învăţământul profesional 81
3.4.9. Învăţământul special şi special integrat 81
3.4.10. Învăţământul terţiar sau postliceal 82
3.4.11. Învăţământul superior 82
3.4.11.1. Învăţământul universitar 82
3.4.11.2. Învăţământul postuniversitar 82
3.5. Analiza sistemului de învăţământ românesc. Starea actuală 83
3.6. Cadrul juridic normativ de organizare a învăţământului românesc 88
3.7. Continuitate şi discontinuitate în structura sistemului de învăţământ 91
3.8. Tendinţe de evoluţie 94
Teme de reflecţie 95
Bibliografie 96

Capitolul 4. Personalitatea – abordări teoretice şi implicaţii educaţionale (*Elena Stănculescu*) 98

4.1. Abordări teoretice ale personalităţii 98
4.1.1. Idiografic şi nomotetic în caracterizarea personalităţii 98
4.2. Teorii explicative ale personalităţii 99
4.2.1. Teoria psihanalitică 100
4.2.2. Teoria behavioristă 100
4.2.3. Teoria umanistă 101
4.2.4. Teoria factorială 102
4.2.5. Teoria cognitivă 104
4.2.6. Teoria structural-sistemică a personalităţii 105
4.2.7. Perspectiva psihosocială în studiul personalităţii 106
Teme de reflecţie 107
Bibliografie 107

Capitolul 5. Structura şi dinamica personalităţii. Implicaţii educaţionale (*Elena Stănculescu*) 109

5.1. Subsistemele sau componentele personalităţii: temperamentul, aptitudinile, caracterul şi creativitatea 110
5.2. Interacţiunea subsistemelor personalităţii – implicaţii educaţionale 115
Teme de reflecţie 120
Bibliografie 120

Capitolul 6. Caracteristicile dezvoltării personalității copilului/preșcolarului (*Cristina Marina Ghiță, Teodora Irina Moțățianu*) 122

6.1. Introducere 122
6.2. Perspective ale dezvoltării copilului. Modele și teorii ale dezvoltării 123
6.3. Dezvoltarea psihoemoțională în preșcolaritate 129
6.4. Dezvoltarea conștiinței despre sine a preșcolarului 130
6.5. Personalitatea matură pentru școală. Caracteristicile dezvoltării personalității școlarului mic; profilul și evoluția personalității copilului la vârsta școlară mică 131
Teme de reflecție 133
Bibliografie 134

Capitolul 7. Educabilitatea. Relația dintre ereditate, mediu și educație (*Cristian Bucur*) 135

7.1. Ereditate 135
7.2. Mediu 136
7.3. Educație 140
Teme de reflecție 143
Bibliografie 143

Capitolul 8. Comunicarea și relațiile de comunicare pedagogică (*Ion-Ovidiu Pânișoară*) 144

8.1. Comunicarea. Concept și definiții reprezentative 144
8.2. Elemente componente ale procesului de comunicare 145
8.2.1. Emițătorul 146
8.2.2. Receptorul 147
8.2.3. Mesajul 150
8.2.4. Feedbackul 151
8.2.5. Contextul comunicării 153
8.2.6. Formele comunicării 154
8.2.7. Comunicare nonverbală în învățământul primar și preșcolar 155
8.2.7.1. Ochii 157
8.2.7.2. Mimica 158
8.2.7.3. Limbajul trupului – gesturile și postura profesorului 158
8.2.7.4. Teritoriul și spațiul 159
8.2.7.5. Îmbrăcămintea 161
Teme de reflecție 161
Bibliografie 162

Capitolul 9. Optimizarea curriculumului educațional (*Ion Negreț-Dobridor*) 164

9.1. Ce este un „curriculum educațional"? 164
9.1.1. Clarificări epistemologice 164
9.1.2. Clarificări etimologice 165
9.1.3. Sensul profund al conceptului de curriculum 168
9.2. Teoria modernă a curriculumului educațional 169
9.2.1. Semnificațiile moderne 169

9.2.2. Două delimitări practice esențiale 172
9.2.3. Aspectele fundamentale ale optimizării curriculare 173
9.3. Evoluția curriculumului modern 175
9.3.1. Îndemnul lui Dewey 175
9.3.2. Modelul lui Bobbitt 175
9.3.3. Modelul curricular al lui Bobbitt și Charters 177
9.3.4. Modelul rațional al lui Tyler (1949) 178
9.3.5. Modelul interacționist al Hildei Taba (1962) 180
9.3.6. Modelul dinamic al lui McGee (1997) 182
9.4. *Curricula* moderne la apogeu 183
9.4.1. Modelul lui Ornstein și Hunkins (2004) 183
9.5. Demersul pentafazic al optimizării curriculare 185
9.5.1. Cele trei tipuri de demersuri 185
9.5.2. Fazele optimizării 185
9.5.3. Principiile și normele de proiectare curriculară modernă 187
9.6. Tipuri de curriculum – o perspectivă complexă 192
9.6.1. Clasificarea tipurilor de curriculum 192
9.6.2. Descrierea sintetică a tipurilor de *hidden curricula* 193
Teme de reflecție 194
Bibliografie 194

Capitolul 10. Tipuri de curriculum – o perspectivă funcțională (*Nicoleta Duță*) 200

10.1. Definirea și clasificarea tipurilor de curriculum 200
10.2. Descrierea tipurilor de curriculum 202
Teme de reflecție 207
Bibliografie 208

Capitolul 11. Perspectiva structurală de abordare a curriculumului școlar (*Anca Popovici Borzea*) 210

11.1. Finalitățile educației 212
11.1.2. Categorii de finalități educaționale 213
11.1.2.1. Idealul educațional 213
11.1.2.2. Profilul de formare 214
11.1.2.3. Problematica obiectivelor educaționale 215
11.1.2.4. Competențe 217
11.1.3. Finalitățile educaționale pentru învățământul primar și preșcolar din România 218
11.1.3.1. Curriculumul pentru educația timpurie 218
11.1.3.2. Curriculumul național pentru învățământul primar 220
11.1.3.3. Profiluri de formare pentru învățământul preșcolar și primar 221
11.1.3.4. Competențe generale și specifice 224
11.1.4. Operaționalizarea obiectivelor educaționale 224
11.1.4.1. Sensuri ale operaționalizării 224
11.1.4.2. Tehnica lui R.F. Mager de operaționalizare a obiectivelor 226
11.1.4.3. Cerințe de conținut și de formă ale operaționalizării 227

11.1.4.4. Folosirea raţională a obiectivelor operaţionale/ comportamentale 228
11.1.5. Derivarea rezultatelor învăţării 229
11.2. Conţinuturile învăţământului 232
11.2.1. Repere conceptuale 232
11.2.2. Dinamica/Flexibilitatea conţinutului învăţământului 233
11.2.3. Transpoziţia şi transcodarea didactică 236
11.2.4. Modalităţi de organizare a conţinuturilor 236
11.2.5. Probleme actuale corelate integrării curriculare a conţinuturilor 238
11.2.5.1. Integrarea multidisciplinară şi/sau pluridisciplinară 239
11.2.5.2. Integrarea interdisciplinară 240
11.2.5.3. Integrarea transdisciplinară 241
11.3. Timpul de instruire 243
11.3.1. Repere conceptuale 243
11.3.2. Principii metodologice de organizare a timpului de instruire 244
11.3.3. Orarul şcolar 244
Teme de reflecţie 246
Bibliografie 246

Capitolul 12. Definirea şi clasificarea produselor curriculare (*Anca Popovici Borzea, Nicoleta Duţă*) 249

12.1. Descrierea produselor curriculare 250
12.1.1. Planul de învăţământ 250
12.1.1.1. Planul de învăţământ ca produs curricular 250
12.1.1.2. Planul de învăţământ pentru nivelul preşcolar 252
12.1.1.3. Planul de învăţământ pentru nivelul primar 253
12.1.2. Programa şcolară 255
12.1.2.1. Programele pentru învăţământul preşcolar 258
12.1.2.2. Programele pentru învăţământul primar 259
12.1.3. Manualul şcolar 260
12.1.3.1. Diversitatea modurilor de structurare a manualelor 261
12.1.3.2. Manualele digitale 264
12.1.3.3. Evaluarea manualului 265
12.1.4. Auxiliarele curriculare 268
Teme de reflecţie 271
Bibliografie 271

Capitolul 13. Noi abordări curriculare în învăţământul preşcolar (*Laura Elena Ciolan*) 273

13.1. Dominantele prefigurate de *Curriculumul pentru educaţia timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani* (în aplicare din anul 2008) 273
13.2. Arhitectura curriculumului pentru învăţământul preşcolar 275
Teme de reflecţie 284
Bibliografie 285

Capitolul 14. Noi abordări curriculare în învăţământul primar (*Victoria Gheorghe, Mona Lisa Pîslaru*) 286
14.1. Arhitectura curriculumului pentru învăţământul primar 288
14.2. Provocări curriculare actuale în contextul educaţiei incluzive româneşti la nivelul învăţământului primar 292
14.2.1. Clarificări conceptuale 292
14.2.2. Modalităţi de realizare a adaptărilor curriculare 294
Bibliografie 297

Partea a II-a

Instruire şi evaluare în educaţie

Capitolul 15. Învăţarea şcolară. Orientări contemporane în teoria şi practica învăţării şcolare (*Sorin Cristea, Cristina Marina Ghiţă*) 301
15.1. Teoriile psihologice ale învăţării abordate ca modele de instruire 311
15.1.1. Definirea conceptelor de teorie psihologică a învăţării, model de instruire, activitate de instruire 311
15.1.1.1. Teoria psihologică a învăţării 311
15.1.1.2. Modelul de instruire 311
15.1.1.3. Activitatea de instruire 314
15.1.2. Clasificarea principalelor teorii psihologice ale învăţării 314
15.1.3. Analiza unor teorii psihologice ale învăţării la nivel de modele de instruire 315
15.2. Teorii psihologice ale învăţării de tip condiţionare 316
15.2.1. Teoria învăţării prin conexiune (Edward L. Thorndike) 316
15.2.2. Teoria învăţării prin condiţionare operantă (Burrhus F. Skinner) 316
15.2.3. Teoria condiţionării ierarhice-cumulative a învăţării (Robert M. Gagné) 317
15.2.4. Teoria psihologică a învăţării depline (John B. Carroll, Benjamin S. Bloom) 319
15.3. Teorii psihologice ale învăţării de tip constructivist 324
15.3.1. Teoria constructivistă a structuralismului genetic (Jean Piaget) 324
15.3.2. Teoria psihologică a învăţării bazate pe valorificarea interacţiunilor socioculturale (Lev S. Vîgotski) 325
15.3.2.1. Concluzii 328
15.3.3. Teoria psihologică a acţiunilor mintale (Piotr I. Galperin) 329
15.3.4. Teoria psihologică a învăţării bazată pe valorificarea socioculturală a structurilor cognitive (Jerome S. Bruner) 331
15.3.4.1. Concluzii 335
15.3.5. Teoria învăţării şcolare complexe (David P. Ausubel) 335

15.4. Teorii psihologice ale învăţării alternative/complementare 339
15.4.1. Teoria psihologică a inteligenţelor multiple (Howard Gardner) 339
15.4.2. Teoria psihologică a inteligenţei emoţionale (Daniel Goleman) 344
15.4.2.1. Relaţia dintre inteligenţa emoţională şi inteligenţa intrapersonală şi interpersonală 344
15.4.2.2. Obiectivele şi conţinuturile inteligenţei emoţionale 345
15.4.2.3. Un nou model de educaţie 345
15.4.2.4. Un curriculum pentru educaţia emoţională 346
Teme de reflecţie 348
Bibliografie 349

Capitolul 16. Procesul de învăţământ. De la principii la strategii didactice (*Crenguţa Lăcrămioara Oprea*) 351

16.1. Procesul de învăţământ privit ca relaţia dintre predare, învăţare şi evaluare – abordări constructiviste şi postmoderne 351
16.1.1. Normativitatea procesului de învăţământ. Sistemul principiilor didactice 360
16.1.2. Principiul participării conştiente şi active a elevului în procesele de învăţare şi evaluare şcolară 361
16.1.3. Principiul însuşirii temeinice a cunoştinţelor, priceperilor şi deprinderilor 366
16.1.4. Principiul interdependenţei dintre senzorial şi raţional, dintre concret şi abstract (Principiul asigurării caracterului intuitiv al învăţământului) 367
16.1.5. Principiul respectării particularităţilor individuale şi de vârstă (Principiul accesibilităţii şi al individualizării) 369
16.1.6. Principiul sistematizării şi continuităţii în învăţământ 370
16.1.7. Principiul legării teoriei de practică 372
16.1.8. Principiul asigurării conexiunii inverse 373
16.1.8.1. Macrosistemul şi microsistemul principiilor didactice (Integrarea sistemică a normativităţii procesului de învăţământ) 373
Teme de reflecţie 386
Bibliografie 386

Capitolul 17. Metode de învăţământ. Perspective moderne (*Ion-Ovidiu Pânişoară, Crenguţa Lăcrămioara Oprea, Ruxandra Chirca*) 389

17.1. Metode şi tehnici bazate pe analiză/organizare conceptuală 392
17.1.1. Hărţile conceptuale 392
17.1.2. Hărţile mintale 393
17.1.3. Diagrama Venn 394
17.1.4. Cardurile cu sarcini (*Task cards*) 395
17.1.5. Harta kinestezică 395
17.1.6. Tehnica Lotus (Floarea de nufăr) 396
17.1.7. Matricea obţinerii de date 397

17.1.8. Diagrama cauzelor şi a efectului 397
17.1.9. Tehnica *fishboning* 398
17.2. Metode şi tehnici bazate pe producerea ideilor şi rezolvarea de probleme 399
17.2.1. Brainstormingul 399
17.2.2. Explozia stelară (*Starbursting*) 400
17.2.3. Metoda *Brainwriting* 401
17.2.4. Metoda concasării şi Tehnica SCAMPER 401
17.2.5. Metoda imunizării 402
17.2.6. Tehnica cubului 402
17.2.7. Metoda piramidei/a bulgărelui de zăpadă 403
17.3. Metode şi tehnici bazate pe reflecţie şi observaţie 403
17.3.1. Jurnalul reflexiv 403
17.3.2. Tehnica 3-2-1 404
17.3.3. RAI 405
17.3.4. Jurnalul cu dublă intrare 406
17.3.5. Tehnica Bulei de gândire (*Thought bubble*) 407
17.3.6. Tehnica Aici şi Acolo (*Here and There*) 407
17.3.7. Metoda interacţiunii observate (acvariului/*Fishbowl*) 407
17.4. Tehnici bazate pe jocul de rol 408
17.4.1. Pălăriile gânditoare 408
17.4.2. Frisco 409
17.4.3. Metoda *Rolestorming* 409
17.5. Metode bazate pe dezvoltarea cooperării în interiorul grupului 410
17.5.1. Tehnicile TGT şi STAD 410
17.5.2. Predarea reflexivă 410
17.5.3. Metoda mozaicului 411
17.5.4. Controversa creativă (structurată/academică) 412
17.5.5. Schimbă perechea sau cercurile concentrice 413
Teme de reflecţie 419
Bibliografie 420

Capitolul 18. Proiectarea pedagogică a activităţilor didactice (*Ion Negreţ-Dobridor, Crenguţa Lăcrămioara Oprea, Nicoleta Duţă*) 421

18.1. Conceptul de proiectare didactică 421
18.1.1. Câteva lămuriri terminologice 421
18.1.2. Ce presupune microproiectarea „bine gândită" şi cum se realizează? 424
18.2. Funcţiile şi principiile proiectării pedagogice 431
18.2.1. Funcţiile proiectării pedagogice 431
18.2.2. Principiile proiectării pedagogice 432
18.3. Etapele şi operaţiile proiectării pedagogice 434
18.3.1. Definirea corectă a obiectivelor activităţii didactice 435
18.3.2. Analiza resurselor necesare pentru realizarea obiectivelor 445
18.3.2.1. Câteva adevăruri şi reguli de folosire ingenioasă a potenţialului de învăţare 446
18.3.2.2. Selectarea conţinutului esenţial necesar învăţării în clasă 449
18.3.2.3. Analiza şi elaborarea resurselor necesare 450

18.3.3. Elaborarea strategiilor didactice „focalizate" pe obiectivele urmărite 451
18.3.3.1. Ce trebuie să înţelegem prin „strategie didactică"? 451
18.3.3.2. Cum se derivă sarcinile de învăţare în clasă? 453
18.3.3.3. Cum se construiesc situaţii optime de învăţare? 454
18.3.4. Evaluarea performanţelor 456
18.3.4.1. De la *MSD* la *MLD* 456
18.3.4.2. Cum se elaborează *testele formative* pentru evaluarea continuă? 459
18.3.4.3. Cum se elaborează *testele sumative*? 460
18.4. Niveluri/Dimensiuni ale proiectării didactice 461
18.5. De la intenţie la aplicarea la clasă 462
18.5.1. Planificarea calendaristică 463
18.5.2. Proiectarea unităţilor de învăţare 464
18.5.3. Proiectul pedagogic al activităţii/lecţiei 465
18.6. Ghid practic privind proiectarea pedagogică 470
18.6.1. Elaborarea microproiectelor şi a scenariilor didactice 470
18.6.1.1. Identificaţi-vă propriul nivel de competenţă pedagogică (autotest predictiv) 470
18.6.1.2. Repere privind măiestria pedagogică 474
Temă de reflecţie 499
Autotestaţi-vă cunoştinţele! 500
Bibliografie 503
Anexa 1 508

Capitolul 19. Managementul clasei/grupei de preşcolari (*Silvia Făt*) 509

19.1. Managementul clasei de elevi/grupei de preşcolari. Delimitări conceptuale 509
19.2. Modele teoretice specifice 510
19.2.1. Modelul teoretic al disciplinei preventive (Jacob Kounin) 510
19.2.2. Modelul teoretic al alegerii (William Glasser) 511
19.2.3. Modelul teoretic al disciplinei pozitive (Frederick H. Jones) 511
19.2.4. Modelul teoretic al consecinţelor logice (Rudolf Dreikurs) 512
19.2.5. Modelul teoretic al întăririi comportamentului (Burrhus Frederic Skinner) 512
19.2.6. Modelul comunicării congruente (Haim Ginott) 513
19.2.7. Modelul disciplinei asertive (Lee Canter) 513
19.3. Rolurile manageriale ale cadrului didactic 514
19.4. Interacţiunile educaţionale 515
19.4.1. Clasa de elevi. Unitate de analiză a interacţiunilor educaţionale 515
19.4.2. Climatul clasei de elevi. Stilurile manageriale 517
19.5. Strategii de intervenţie 518
19.6. Managementul situaţiilor de criză în clasa de elevi 521
Teme de reflecţie 523
Bibliografie 523

Capitolul 20. Evaluarea în învăţământul primar (*Marin Manolescu*) 526

20.1. Evaluarea şcolară: conceptualizare, evoluţie, caracteristici 527
20.1.1. Conceptualizarea evaluării şcolare 527
20.1.1.1. De la „docimologie" la „Teoria evaluării" 527
20.1.1.2. Categorii de definiţii ale evaluării şcolare 528
20.1.2. Concepţii care au marcat evoluţia paradigmei docimologice 528
20.1.3. Caracteristicile actuale ale evaluării şcolare 529
20.1.4. Structura demersului evaluativ. Variabilele evaluării 529
20.2. Evaluarea în învăţământul primar 530
20.2.1. Decizii privind inovarea sistemului de evaluare din învăţământul primar 530
20.2.2. Calificative *versus* note în învăţământul primar 530
20.2.3. Descriptorii de performanţă – repere conceptuale 531
20.2.4. Descriptorii de performanţă – niveluri de performanţă 532
20.2.5. Corespondenţa descriptori-calificative 532
20.2.6. Stabilirea calificativelor în învăţământul primar 533
20.3. Tipologia evaluărilor în învăţământul primar 533
20.3.1. Evaluarea curentă. Modernizarea variabilelor evaluării 533
20.3.1.1. Modernizarea funcţiilor evaluării în învăţământul primar 534
20.3.1.2. Modernizarea „obiectului" evaluării 534
20.3.1.3. Modernizarea operaţiilor evaluării 536
20.3.1.4. Modernizarea strategiilor de evaluare 536
20.3.1.5. Modernizarea referenţialului în evaluare 539
20.3.1.6. Modernizarea metodelor de evaluare 540
20.3.1.7. Proiectarea şi realizarea probelor de evaluare. Prelucrarea rezultatelor 541
20.3.2. Evaluările Naţionale din învăţământul primar 544
20.3.2.1. Legea Educaţiei Naţionale cu privire la evaluările elevilor din clasa pregătitoare, clasa a II-a şi clasa a IV-a 544
20.3.2.2. Evaluarea elevilor din clasa pregătitoare. Sistemul metodologic 545
20.3.2.3. Evaluarea elevilor la finalul clasei a II-a 546
20.3.2.4. Evaluarea la finalul clasei a IV-a 547
20.4. Variabilitatea aprecierii rezultatelor şcolare ale elevilor 548
20.4.1. Distorsiuni şi divergenţe în evaluarea educaţională 548
20.4.2. Tipuri de erori 548
Bibliografie 549

Capitolul 21. Evaluarea în învăţământul preşcolar (*Marin Manolescu*) 552

21.1. Particularităţi ale evaluării în grădiniţă 553
21.1.1. Dezvoltarea globală – conceptul integrator al evaluării în grădiniţă 553
21.1.2. Arhitectura curriculumului pentru învăţământul preşcolar 553
21.1.3. Un imperativ major: cunoaşterea profilului psihologic individual al preşcolarilor 555

21.1.4. „Valoarea" copilului se formează şi se evaluează 556
21.2. Variabilele evaluării în grădiniţă. Specificitate, caracteristici, unitate şi coerenţă 557
21.2.1. Obiectul evaluării în grădiniţă 558
21.2.1.1. „Fişa de apreciere" – document oficial de evaluare a progresului individual al copilului, înainte de înscrierea în clasa pregătitoare 559
21.2.2. Funcţii şi strategii evaluative în grădiniţă 569
21.2.2.1. Evaluarea iniţială 570
21.2.2.2. Evaluarea formativă 571
21.2.2.3. Evaluarea sumativă 572
21.2.2.4. Complementaritatea evaluărilor iniţială, formativă, sumativă în grădiniţă 573
21.2.3. Operaţiile evaluării 573
21.2.4. Metode şi instrumente de evaluare în grădiniţă 575
21.2.5. Criteriile de evaluare în grădiniţă 576
21.2.6. Construcţia probelor de evaluare 578
21.2.7. Monitorizarea şi valorificarea rezultatelor evaluării la nivel preşcolar 579
21.3. Concluzii 580
Bibliografie 581

Capitolul 22. Tendinţe şi perspective în evaluare (*Victoriţa Trif*) 584

22.1. Introducere 584
22.2. Elemente metodologice implicate în prezenta metaanaliză 585
22.3. Discuţii 586
22.4. Concluzii 597
Teme de reflecţie 598
Bibliografie 598

Capitolul 23. Perspective inovatoare ale instruirii asistate de calculator (*Olimpius Istrate, Ruxandra Chirca*) 600

23.1. Elevul nativ digital 601
23.2. Tehnologia informaţiei şi comunicării în educaţie. Cadre de referinţă 602
23.3. Efecte şi rezultate ale utilizării noilor tehnologii în educaţie 604
23.3.1. Creşterea performanţei în învăţare şi îmbunătăţirea rezultatelor şcolare 605
23.3.2. Eficientizarea procesului de educaţie (la nivel de proiectare, desfăşurare şi evaluare) 606
23.4. Modalităţi de utilizare a TIC în procesul didactic 607
23.5. De la utilizarea noilor tehnologii în educaţie la instruirea asistată de calculator 613
Bibliografie 614

Capitolul 24. Jocul la vârsta preşcolară (*Teodora Irina Moţăţăianu, Elena Rafailă*) 616

24.1. Delimitări conceptuale. Caracteristicile jocului 616
24.2. Teorii despre joc 619

24.3. Funcţiile jocului 622
24.4. Clasificarea jocurilor 624
24.5. Tipuri de joc 626
24.5.1. Jocul de creaţie 626
24.5.2. Jocul cu reguli. Jocul didactic 627
24.5.3. Jocul cu părintele 632
Teme de reflecţie 633
Bibliografie 633

Capitolul 25. Educaţia timpurie (*Laura Elena Ciolan*) 634

25.1. Conceptul de *educaţie timpurie* 634
25.2. Dimensiuni ale educaţiei timpurii 636
25.3. Educaţia timpurie în România.
Contextul educaţional naţional şi european 639
25.3.1. Date statistice privind specificul educaţiei timpurii
în România 639
25.3.2. Organizarea sistemului de învăţământ în România.
Învăţământul preşcolar – educaţia timpurie 643
25.3.3. Aspecte importante şi tendinţe care influenţează
politicile şi practicile ECED 646
Teme de reflecţie 648
Bibliografie 649

Capitolul 26. Educaţia elevilor cu cerinţe speciale (*Cristian Bucur*) 650

26.1. Tulburări de limbaj 651
26.1.1. Particularităţile activităţilor de învăţământ lingvistic
pentru preşcolari 653
26.1.1.1. Dislexo-disgrafia 654
26.1.1.2. Discalculia 658
26.1.1.3. Deficitul de atenţie (TDA) 660
26.2. Tulburări socioemoţionale 664
26.2.1. Intervenţii în tulburările socioemoţionale 666
26.3. Rolul profesorului – completări 667
26.3.1. Stiluri de predare 668
Teme de reflecţie 670
Bibliografie 671

Capitolul 27. Succesul şi insuccesul şcolar (*Radu Predoiu*) 672

27.1. Profesorul şi rolul său în maximizarea succesului şcolar al elevilor 672
27.1.1. Şcoala – spaţiul în care copiii experimentează succesul
sau insuccesul 672
27.1.2. Caracteristici ale unui profesor bun 673
27.1.3. Comunicarea eficientă – baza succesului şcolar al elevilor 674
27.1.4. Motivarea elevilor şi performanţa şcolară 676
27.2. Elevii – aspiranţi pe drumul către succes (şcolar) 679
27.2.1. Importanţa familiei – primul mediu social
în care se formează personalitatea copiilor 679

27.2.2. Dificultăţi pe care elevii le întâmpină în atingerea succesului şcolar 680
27.3. Insuccesul şcolar – una dintre cauzele abandonului şcolar 681
27.4. Intrarea în *zona* succesului şcolar 682
Teme de reflecţie 684
Bibliografie 684